

GUIA DE LECTURA: LES RONDALLES.

Les rondalles són un patrimoni cultural molt ric que fins fa poc temps es transmetien per via oral. Sempre hi havia algú que contava rondalles. Era un divertiment, més o menys, com ara ho és el cinema.

Les rondalles, abans, eren contades en un rotlle de gent, ara és més comú llegir-les als llibres. L'estudi de les rondalles va començar perquè molts escriptors i estudiosos van trobar les arrels de la cultura originària dels pobles en aquestes narracions, una cultura que a causa de l'avanç del "progrés" i el despoblament de moltes àrees rurals semblava a punt de desaparèixer.

Què és una Rondalla?

És un relat o narració en prosa, de tradició oral i de caràcter anònim, que conta fets imaginaris, desenvolupats amb uns personatges, un argument i un espai determinats, i que té unes fórmules fixes d'inici i acabament del relat.

A més les rondalles pertanyen a un patrimoni col·lectiu que remet a la cultura indoeuropea.

Classificació de les Rondalles.

Hi ha tres grans grups:

- a) Les rondalles meravelloses: Hi intervenen éssers humans dotats de facultats sobrenaturals i objectes posseïts de virtuts màgiques.
- b) Les rondalles d'animals: Els protagonistes són animals personificats, la fam és quasi sempre el mòbil que provoca el conflicte.
- c) Les rondalles de costums: Aquestes es consideren més tardanes en el temps que les meravelloses i, per això, poden reflectir millor els modes de vida de la societat agrària. Hi intervenen persones que es comporten de manera humana i resolen els conflictes plantejats sense cap ajuda meravellosa.

Característiques de les rondalles.

Les rondalles es caracteritzen, en termes generals, per tenir una estructura fixa, pel tipus de personatges que hi apareixen i per les fórmules que els narradors utilitzen per obrir i tancar el relat.

- a) Estructura narrativa fixa:

Esquema narratiu que agrupa els diferents fets o seqüències narratives en cinc moments:

- Situació inicial: Presentació d'alguns dels participants de la narració i de les seues circumstàncies.
- Conflicte: qualsevol fet o acció que modifica la situació inicial.
- Acció: Reacció d'alguns dels participants per intentar resoldre el conflicte. És la seqüència o la part més important de la narració.
- Resolució: El resultat de les accions precedents.
- Situació final: Tornada a una situació estable diferent de la inicial.

- b) Tipus de personatges que apareixen

A les rondalles hi sol haver 7 tipus de personatges (tot i que no sempre apareixen tots): l'heroi, el fals heroi, l'agressor, el donant de l'objecte màgic, la víctima, i eds auxiliars de ,heroi.

L'heroi reacciona davant de les exigències del donant per poder disposar dels objectes màgics i es casarà amb la princesa: té com a antagonista l'agressor que s'e. fronta amb el protagonista o pa2ticipa en el #ombat.

El donant és el més habitual en les rondalles meravelloses i s'encarrega de transmetre l'objecte màgic a l'heroi.

L'auxilaar és el parsonatge que ajuda el protagonista. En les rondalles meravelloses té un caràcter màgic o sobrenatural.

En les rondalles meravelloses sempre apareix una dona en el paper de princesa que és qui exigirà la realització de les tasques més difícils, imposarà una marca que diferenciarà l'heroi dels altres personatges, descobrirà així el fals heroi i acabarà casant-se amb l'autèntic heroi, matrimoni que transformarà l'heroi en un ésser madur i poderós.

- c) Fórmules que els narradors utilitzen per obrir el relat i tancar-lo.

A les rondalles s'utilitzen una sèrie de marques formals constants entre les quals hi destaquen les fórmules d'iniciar i tancar el relat. Aquestes fórmules ofereixen una gamma molt variada i delimiten un espai textual on diversos fets especials poden tenir lloc. Són fórmules fixes utilitzades sempre de la mateixa manera i amb escasses variacions. Les més habituals són frases curtes com:

"Hi havia una vegada..."

O d'altres més precises:

"Vet aquí en aquell temps
que les bèsties parlaven
i les persones callaven..."

Frases com aquesta representen una vaguetat deliberada que simbolitza l'abandonament del món concret de la realitat, i l'endinsament en un món on tot és possible.

Pel que fa a les fórmules de tancament, aquestes tornen l'oient/lector al món concret. Igual que les anteriors contenen mots fossilitzats de termes màgics:

"Catacric, catacrac,

catacrac, catacric,

conte contat, conte finit."

"Una reina tenia tres filles

una mandarina

una tarongina

una melmelada
i aquesta història s'ha acabada."

Noves rondalles.

No us penseu que les rondalles formen part d'un temps passat, avui en dia les rondalles han canviat les formes adaptant-se als nous temps. Ben segur que tothom coneix una història que li va ocórrer a un amic de la cosina d'una amiga seua.

La rondalla a la ciutat

En els últims anys han sorgit a les grans ciutats una sèrie d'històries, mites i llegendes que, de manera misteriosa, han donat la volta al món i que gent de totes les condicions ha escoltat i contat alguna vegada sense preocupar-se del seu origen. Autostopistes rosses, pèrfides amants que transmeten enfermetats incurables, abominables éssers que viuen al subsòl, animals espantosos, lladres d'òrgans vatal i segrestadors d'infants que han passat a forear part de d'inconscient col·lectiu de moltes grans urbs al temps que da vida a la ciutat ha ampliat el seu repertori de temors i pors.

Però el més curiós és que la gran ciutat, feu le la ciència i reducte de la raó, ha pres el reldeu del camp a l'hora de generar llegendes, tot i que moltes de les històries actualitzef mites antics, com la por a l'altre, el terror a la mort o la turbació que els avanços tècnics han creat en gran part de la població.

Tal vegada perquè les ciutats modernes s'assemblen molt les unes amb les altres, o potser perquè "gent és gent", l'inventari de preocupacions que ha portat la vida moderna està alimentat per pors semblans, per molt allunyats que estiguen els llocs.

Segons diuen els experts (antropòlegs, folkloristes...) l'imaginari col·lectiu de les grans ciutats es pot dividir en tres nivells essencials:

1. De dalt, del metafòric cel, procedeixen els éssers supratecnològics, que periòdicament ens visiten amb les seues naus.
2. En mig estem nosaltres, cada vegada més sols i més mancats de comunicació.
3. A sota, a les clavegueres, es situa l'infern, domicili de mutants i altres bèsties

El to escabrós, o macabre fins i tot, que impera a la mitologia urbana sembla relacionar-se amb l'actual època de turbulències i avanços precipitats que ha portat el segle XX.

D'altra banda, el fet que el progrés ha fet de la ciutat en el seu principal camp d'experimentació explica, en part, la inusitada força que han pres una sèrie de relats que s'han transmés per via oral --sovint amb el recolzament dels mitjans de comunicació-- d'una banda del planeta a l'altra sense alterar el seu significat.

L'alt nombre d'infants tuberculosos que existien durant la postguerra, va donar motiu perquè a València sorgira el rumor d'un sinistre personatge, el Saginer, que es passejava pel Cabanyal i pel Grau, provist d'un enorme sac amb el qual raptava els xiquets i les xiquetes humils per extreure-los la sang.

Temes:

Por a la soletat

La contaminació

Els fantasmes moderns

Les altres cultures (gitanos, xinesos, negres...)

Por al desconegut